

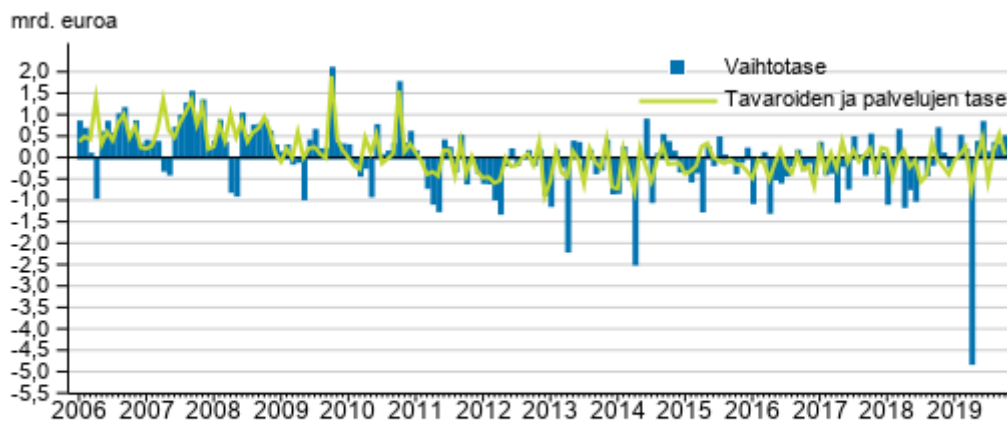
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2019, 3. neljännes, lokakuu

Vaihtotase ylijäämäinen kolmannella neljänneksellä, ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui

Vaihtotase oli ylijäämäinen vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo pysyi viime vuoden vastaavan neljänneksen tasolla. Palveluvienti kasvoi voimakkaasti, minkä seurauksena palvelutase kääntyi ylijäämäiseksi. Myös ensitulon tili oli ylijäämäinen. Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase

Vaihtotase

Vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä vaihtotase oli 0,8 miljardia euroa ylijäämäinen. Tavaroiden ja palveluiden tase oli 0,2 miljardia euroa ylijäämäinen. Vaihtotaseen alieristä ensitulon tili oli 1,2 miljardia euroa ylijäämäinen ja tulojen uudelleenjaon tili 0,6 miljardia euroa alijäämäinen.

Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,1 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataaseen alijäämää kertyi 0,2 miljardia euroa. Palvelutase oli 0,2 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä. Palvelutaseen ylijäämän selittää pääosin tietotekniikkapalveluiden viennin voimakas kasvu.

Maksutaseen mukainen tavaravienti oli 15,4 miljardia euroa vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä eli tavaravienti pysyi viime vuoden vastaavan neljänneksen tasolla. Tavaratuonti oli 15,5 miljardia euroa eli tavaratuonti laski 1 prosentin vuodentakaisesta neljänneksestä. Vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä palveluvienti kasvoi 17 prosenttia ja palvelutuonti 7 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen. Palveluvienti oli 7,9 miljardia euroa ja palvelutuonti 7,6 miljardia euroa.

Tarkemmat maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2015 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Ensitulo kolmannella neljänneksellä

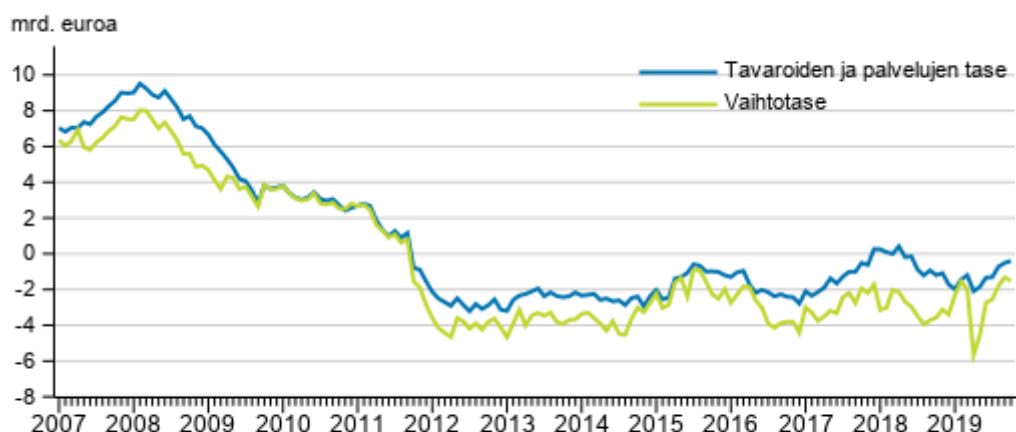
Ensitulon tili oli 1,2 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä. Ensitulon tili pitää sisällään Suomesta ulkomaille maksetut ja ulkomailta Suomeen maksetut palkansaajakorvaukset, sijoitustulot ja muun ensitulon. Ensitulon ylijäämä johtui pääasiassa sijoitustuloista, joihin luetaan mm. pääomakorvaukset, kuten korot ja osingot. Sijoitustuloja maksettiin Suomeen nettomääräisesti 1,1 miljardia euroa vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä.

Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,6 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä.

Vaihtotase ylijäämäinen lokakuussa 2019

Vaihtotase oli lokakuussa ylijäämäinen. Maksutaseen mukainen tavaraviennin arvo laski 3 prosenttia vuodentakaisesta. Vaihtotaseen alieristä ensitulon tili ja kauppataase olivat ylijäämäisiä. Maksutaseen mukainen palvelutase ja tulojen uudelleenjaon tili olivat alijäämäisiä.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase, 12 kk liukuva summa

Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui edelliseltä neljännekseltä

Vuoden 2019 kolmannen neljänneksen lopussa Suomella oli bruttosaamisia ulkomailta 856,2 miljardia euroa ja bruttovelkoja ulkomaille 854,9 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema, eli saamis- ja velkakannan erotus, oli siten 1,3 miljardia euroa, kun saamisia oli velkoja enemmän. Sekä saamis- että velkakannat kasvoivat merkittävästi, mikä johtui johdannaisinstrumenttien kantojen kasvusta.

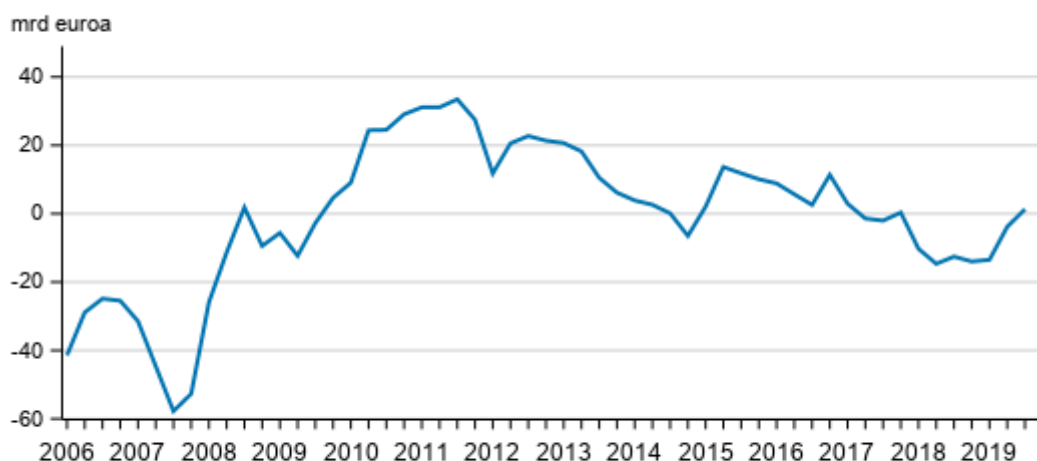
Ulkomainen nettovarallisuusasema kohentui edellisestä neljänneksestä, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli -3,8 miljardia euroa. Ulkomaisen nettovarallisuusaseman muutoksesta rahoitustaloustoimet olivat 0,9 miljardia euroa ja luokitus- ja muut arvomuutokset 4,3 miljardia euroa.

Sijoituslajeittain tutkittuna eniten saamisia ulkomailta oli arvopaperisijoituksina vuoden 2019 kolmannen neljänneksen lopulla. Arvopaperisaamisia oli 334,0 miljardia euroa, josta 135,9 miljardia euroa oli joukkovelkakirjoissa ja rahamarkkinapapereissa ja osake- ja sijoitusrahasto-osuussaamisissa 204,1 miljardia euroa. Suorien sijoitusten saamisia oli 165,4 miljardia ja muiden sijoitusten muodossa saamisia oli 267,6 miljardia euroa.

Myös velkoja oli eniten arvopaperisijoitusten muodossa, 411,8 miljardia euroa. Suorien sijoitusten velkoja oli 115,3 miljardia euroa ja muiden sijoitusten velkoja 252,6 miljardia euroa.

Suurimmat nettosaamiset, 50,1 miljardia euroa, olivat suorissa sijoituksissa. Suurimmat nettovelat, 71,8 miljardia euroa, olivat arvopaperisijoituksissa, mikä selittyy joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinapapereiden 133,6 miljardin euron nettovelalla, kun taas osake- ja sijoitusrahasto-osuuksissa saamiset olivat 61,8 miljardia euroa velkoja suuremmat.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin

Pääomaa virtasi ulkomaille arvopaperisijoitusten muodossa

Vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä pääomaa virtasi nettomääräisesti eniten ulkomaille arvopaperisijoitusten muodossa, 3,3 miljardia euroa. Pääomaa virtasi ulkomailta Suomeen eniten muiden muodossa, 3,7 miljardia euroa.

Sijoittajasektoreittain tutkittuna ulkomaiset saamiset kasvoivat eniten muilla rahalaitoksilla ja sosiaaliturvarahastoilla. Velkakannan kasvu selittyy myös muiden rahalaitosten velkakannan kasvulla. Kun nettovarallisuusasemaa tutkitaan sektoreittain, nettosaamisia ulkomailta oli eniten sosiaaliturvarahastoilla, joista merkittävimpiä ovat työeläkelaitokset. Sosiaaliturvarahastoilla oli ulkomaisia nettosaamisia 153,5 miljardia euroa. Nettovelkoja oli eniten muilla rahalaitoksilla, 146,5 miljardia euroa, ja yrityksillä 88,7 miljardia euroa.

Rahoitustase lokakuussa 2019

Pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomesta ulkomaille 2,6 miljardia euroa. Sijoituslajeittain tarkasteltuna pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomesta ulkomaille muiden sijoitusten muodossa 1,7 miljardia ja arvopaperisijoituksina 1,5 miljardia euroa.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2019, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2019, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa.....	8
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	9

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2019, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2018/Q3	2018/Q4	2019/Q1	2019/Q2	2019/Q3
Tulot	1. Vaihtotase	26 327	29 174	28 482	28 907	28 011
	1.1 Tavarat	15 418	16 353	16 250	16 071	15 399
	1.2 Palvelut	6 709	7 494	6 936	7 318	7 856
	1.3 Ensitulo	3 818	4 925	4 588	5 178	4 384
	1.4 Tulojen uudelleenjako	381	402	709	340	371
Menot	1. Vaihtotase	26 845	28 486	27 661	32 423	27 177
	1.1 Tavarat	15 620	16 381	15 126	15 753	15 462
	1.2 Palvelut	7 164	8 128	7 814	7 897	7 630
	1.3 Ensitulo	3 132	3 019	3 685	7 876	3 144
	1.4 Tulojen uudelleenjako	929	958	1 037	897	942

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2019, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2018/Q3	2018/Q4	2019/Q1	2019/Q2	2019/Q3
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	660 030	747 327	822 439	827 171	856 224
	S11 Yritykset	145 971	141 555	143 992	142 279	145 680
	S121 Keskuspankki	88 566	66 197	97 041	95 088	96 508
	S122 Muut rahalaitokset	82 218	229 995	251 891	255 888	269 202
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 138	2 129	.	.	.
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	84 423	77 050	83 719	84 447	87 804
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	44 640	32 163	34 299	35 932	35 609
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	31 191	29 860	31 369	31 617	31 918
	S1311 Valtionhallinto	13 103	12 080	13 924	13 672	14 320
	S1313 Paikallishallinto	750	688	711	732	760
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	149 420	142 327	151 230	153 059	159 678
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	17 610	13 284	14 262	14 456	14 746
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	672 588	761 310	835 925	831 010
S11 Yritykset		241 575	221 629	234 085	228 330	234 352
S121 Keskuspankki		12 876	13 570	12 690	12 791	12 607
S122 Muut rahalaitokset		232 064	346 487	400 580	395 793	415 730
S123 Rahamarkkinarahastot		28	68	1	1	1
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		27 818	25 955	26 210	25 724	26 571
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		52 427	49 151	55 433	56 799	54 077
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		2 376	2 310	2 520	2 595	2 719
S1311 Valtionhallinto		91 009	90 347	92 170	96 970	96 218
S1313 Paikallishallinto		4 021	4 042	4 141	4 196	4 164
S1314 Sosiaaliturvarahastot		6 153	5 491	5 771	5 489	6 159
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		2 240	2 260	2 323	2 323	2 323
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-12 558	-13 983	-13 486	-3 839
	S11 Yritykset	-95 603	-80 074	-90 093	-86 050	-88 672
	S121 Keskuspankki	75 691	52 627	84 351	82 298	83 901
	S122 Muut rahalaitokset	-149 847	-116 492	-148 689	-139 905	-146 529
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 110	2 062	-1	-1	-1
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	56 604	51 094	57 509	58 722	61 233
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-7 788	-16 988	-21 134	-20 867	-18 468
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	28 815	27 550	28 849	29 023	29 199
	S1311 Valtionhallinto	-77 906	-78 267	-78 246	-83 298	-81 898
	S1313 Paikallishallinto	-3 272	-3 354	-3 430	-3 463	-3 404
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	143 267	136 837	145 459	147 570	153 519
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	15 370	11 024	11 939	12 133	12 422

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa

	Vuosi 2018	12 kk:n liukuva summa	2019/09	2019/10
1. Vaihtotase	-3 195	-1 376	322	520
1.1. Tavarat	823	1 569	103	276
1.2. Palvelut	-2 537	-1 972	445	-214
1.3. Ensitulo	861	981	8	610
1.4. Tulojen uudelleenjakso	-2 342	-1 955	-234	-153
2. Pääomatase	197	189	16	9
3. Rahoitustase	-12 858	3 177	3 633	2 556
3.1. Suorat sijoitukset	11 543	-1 472	-409	-1 149
3.2. Arvopaperisijoitukset	-20 252	-28 220	-564	1 518
3.3. Muut sijoitukset	-3 438	32 808	4 682	1 724
3.4. Johdannaiset	-595	-383	-20	480
3.5. Valuuttavaranto	-116	444	-56	-18
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-9 860	4 365	3 295	2 027

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetyksien mukana.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskutuksen tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositaso lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Hanna Björklund 029 551 3296

Mira Malhotra 029 551 3262

Vastaava tilastojohtaja:

Ville Vertanen

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi